

TEKSTY PRZYJĘTE

P10_TA(2025)0147

Zachowanie pamięci o ofiarach powojennego okresu komunistycznego w Słowenii

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 8 lipca 2025 r. w sprawie zachowania pamięci o ofiarach powojennego okresu komunistycznego w Słowenii (2025/2575(RSP))

Parlament Europejski,

- uwzględniając Traktat o Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 2 dotyczący poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości i praw człowieka,
- uwzględniając Powszechną deklarację praw człowieka i powiązane rezolucje Organizacji Narodów Zjednoczonych,
- uwzględniając rezolucję nr 1481 Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy z dnia 26 stycznia 2006 r. w sprawie konieczności międzynarodowego potępienia zbrodni totalitarnych reżimów komunistycznych,
- uwzględniając deklarację praską w sprawie europejskiego sumienia i komunizmu z dnia 3 czerwca 2008 r., w której apeluje się o ogólnoeuropejskie potępienie zbrodni komunizmu oraz o edukację na ich temat,
- uwzględniając własne oświadczenie z dnia 23 września 2008 r. w sprawie ogłoszenia 23 sierpnia Europejskim Dniem Pamięci Ofiar Stalinizmu i Nazizmu¹,
- uwzględniając deklarację wileńską OBWE z lipca 2009 r., potępiającą totalitaryzm i wspierającą Europejski Dzień Pamięci Ofiar Stalinizmu i Nazizmu,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 2 kwietnia 2009 r. w sprawie świadomości europejskiej i totalitaryzmu²,

¹ Dz.U. C 8 E z 14.1.2010, s. 57.

² Dz.U. C 137 E z 27.5.2010, s. 25.

- uwzględniając sprawozdanie Komisji z dnia 22 grudnia 2010 r. pt. „Pamięć o zbrodniach popełnionych przez reżimy totalitarne w Europie” (COM(2010)0783),
 - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 19 września 2019 r. w sprawie znaczenia europejskiej pamięci historycznej dla przyszłości Europy¹,
 - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 17 stycznia 2024 r. w sprawie europejskiej świadomości historycznej²,
 - uwzględniając petycję nr 0718/2023,
 - uwzględniając art. 233 ust. 2 Regulaminu,
- A. mając na uwadze, że europejską historię, w całej jej złożoności, należy traktować z szacunkiem i omawiać w sposób obiektywny, inkluzywny i oparty na faktach, sprzyjający zrozumieniu i pojednaniu, a dialog ten powinien być prowadzony przez profesjonalnych historyków i nie powinien podlegać wpływom politycznym;
- B. mając na uwadze, że zachowanie pamięci o tragicznej przeszłości Europy oraz upamiętnienie wszystkich ofiar reżimów totalitarnych i autorytarnych jest niezbędne dla uczczenia godności tych ofiar, promowania pojednania, praw człowieka i praworządności, a także dla kształtowania kultury pokoju i wzajemnego szacunku;
- C. mając na uwadze, że Parlament przyjął rezolucję w sprawie świadomości europejskiej i totalitaryzmu i zawsze angażował się w zachowanie pamięci o ofiarach wszystkich reżimów totalitarnych;
- D. mając na uwadze, że zbrodnie popełnione w czasie II wojny światowej w Słowenii i innych republikach byłej Jugosławii nigdy nie mogą zostać zapomniane;
- E. mając na uwadze, że po zakończeniu II wojny światowej ponad 100 tys. mieszkańców Słowenii, którzy opierali się systemowi komunistycznemu i jego ideologicznym represjom, padło ofiarą przemocy w różnych formach; mając na uwadze, że czyny te stanowiły poważne naruszenie podstawowych praw człowieka, w tym prawa do życia, sprawiedliwego procesu i godnego pochówku;
- F. mając na uwadze, że jugosłowiański reżim komunistyczny w Słowenii dokonał pozasądowych egzekucji kilkudziesięciu tysięcy cywilów i jeńców wojennych; mając na uwadze, że w samym 1945 r., tuż po zakończeniu wojny, przeprowadzono egzekucje tysięcy osób;

¹ Dz.U. C 171 z 6.5.2021, s. 25.

² Dz.U. C, C/2024/5721, 17.10.2024, ELI:
<http://data.europa.eu/eli/C/2024/5721/oj>.

- G. mając na uwadze, że Słoweńska Rządowa Komisja ds. Ukrytych Masowych Grobów zidentyfikowała ponad 750 lokalizacji tego typu grobów i ujawniła systematyczne działania mające na celu ukrycie tych zbrodni, jednak miejsca egzekucji nie zostały odnalezione, a ofiary nie zostały godnie pochowane;
 - H. mając na uwadze, że przez dziesięciolecia masowe groby pozostawały zatajone, a publiczne poruszanie kwestii tych zbrodni było bezwzględnie zakazane w czasach reżimu totalitarnego, co skutkowało wypaczeniem prawdy historycznej i zahamowaniem procesu pojednania;
 - I. mając na uwadze, że rząd Słowenii zniósł Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Przemocy Komunistycznej w 2023 r., co stanowi poważny krok wstecz w wysiłkach na rzecz zapewnienia sprawiedliwości historycznej, pojednania i szacunku dla ofiar;
 - J. mając na uwadze, że historię Europy należy pamiętać i omawiać w sposób obiektywny, a ofiary masakr komunistycznych w Słowenii zasługują na pamięć i szacunek; mając na uwadze, że poszanowanie pamięci historycznej ofiar wszystkich reżimów totalitarnych przyczynia się do budowania sprawiedliwego i demokratycznego społeczeństwa;
 - K. mając na uwadze, że słoweńskie Zgromadzenie Narodowe przyjęło w grudniu 2024 r. ustawę zakazującą używania symboli nazizmu, faszyzmu i ich organizacji kolaboracyjnych z czasów II wojny światowej, ale nie symboli komunizmu;
 - L. mając na uwadze, że obozy pracy przymusowej istniały we wszystkich byłych republikach Jugosławii; mając na uwadze, że obozy te były wykorzystywane przez totalitarny reżim komunistyczny w kraju jako narzędzie do tłumienia wszelkiej opozycji politycznej;
1. uważa, że pamięć o zbrodniach popełnionych przez reżimy totalitarne powinna stanowić część pamięci zbiorowej, która tworzy współczesną historię Europy; uznaje zbrodnie popełnione przez nazistowskie, faszystowskie i komunistyczne reżimy totalitarne oraz ich wpływ na sposób postrzegania historii Europy;
 2. podkreśla znaczenie uwzględniania faktów historycznych w programach nauczania i podręcznikach do historii, aby młode pokolenia rozumiały wagę demokracji i praw człowieka;
 3. ponownie potępia wszelkie formy totalitaryzmu i autorytaryzmu, w tym komunizm, zgodnie ze swoimi wcześniejszymi rezolucjami dotyczącymi pamięci historycznej i praw człowieka;
 4. potwierdza, że zbrodnie przeciwko ludzkości nie podlegają przedawnieniu i należy je wszystkie oceniać i traktować według jednej, wspólnej miary; ponownie stanowczo potępia wszelkie formy

rewizjonizmu historycznego oraz gloryfikowania nazistowskich kolaborantów i innych uczestników wojny odpowiedzialnych za zbrodnie wojenne i powojenne, w tym umniejszanie znaczenia zbrodni popełnionych przez reżimy nazistowski i faszystowski wraz z ich sojusznikami, a także działania formacji kolaboracyjnych i władz komunistycznych Jugosławii; ponownie podkreśla znaczenie rzetelnego i inkluzywnego upamiętniania historii z uwzględnieniem pełnej skali przemocy totalitarnej; podkreśla obowiązek moralny polegający na zachowaniu pamięci o wszystkich niewinnych ofiarach reżimów totalitarnych i autorytarnych, w duchu pojednania, poszanowania prawdy i wartości demokratycznych, przy jednoczesnym odrzuceniu wykorzystywania historii do celów politycznych oraz wezwaniu do dalszego zaangażowania środowiska naukowego w badanie tego złożonego dziedzictwa;

5. apeluje o zachowanie pamięci o wszystkich niewinnych ofiarach reżimu komunistycznego w Słowenii, od jego powstania do upadku;
6. podkreśla znaczenie prac na rzecz pełnego ujawnienia faktów historycznych oraz kontynuowania oficjalnej misji dochodzeniowej mającej na celu odkrywanie lokalizacji masowych grobów w Słowenii, aby można było udokumentować i zweryfikować historyczne dowody popełnionych zbrodni;
7. podkreśla, że wiele osób odpowiedzialnych za powojenne zbrodnie nie zostało pociągniętych do odpowiedzialności za swoje czyny;
8. uważa, że ofiary II wojny światowej i powojennej przemocy odwetowej ze strony jugosłowiańskich władz komunistycznych w Słowenii muszą zostać godnie pochowane; apeluje do władz Słowenii o kontynuowanie wszelkich możliwych działań mających na celu zapewnienie uniwersalnego prawa do pochówku oraz o utrzymanie instytucji, które wspierają badania naukowe i dowodowe podejście do analizy wydarzeń historycznych;
9. zwraca uwagę, że państwa członkowskie stworzyły miejsca pamięci poświęcone ofiarom zbrodni totalitarnych; apeluje do władz Słowenii o kontynuację badań nad ukrytymi grobami, zapewnienie ofiarom godnych pochówków oraz utworzenie miejsc pamięci jako przesłania dla przyszłych pokoleń;
10. ponownie podkreśla, że oficjalnym dniem upamiętnienia milionów ofiar reżimów totalitarnych i autorytarnych jest Europejski Dzień Pamięci Ofiar Wszystkich Reżimów Totalitarnych i Autorytarnych, przypadający 23 sierpnia;
11. podkreśla, że istotne jest zachowanie pamięci o zbrodniach popełnionych przez reżimy totalitarne, ponieważ nie może być pojednania bez pamięci; przypomina, że polityka pamięci podlega kompetencjom państw członkowskich, a zatem nie wchodzi w zakres prawa UE; zachęca wszystkie państwa członkowskie do aktywnego

wspierania projektów polityki pamięci, które sprzyjają pojednaniu, a nie podziałom czy instrumentalizacji politycznej;

12. przypomina, że Komisja zapewnia finansowanie w ramach programu „Obywatele, równość, prawa i wartości” w celu wspierania działań upamiętniających oraz projektów badawczych i edukacyjnych, które odzwierciedlają przyczyny reżimów totalitarnych, w szczególności nazizmu, ale także faszyzmu, stalinizmu i reżimów komunistycznych, oraz w celu upamiętnienia ofiar ich zbrodni;
13. uważa, że Narodowy Dzień Pamięci w Słowenii powinien upamiętniać ofiary reżimów autorytarnych i totalitarnych, w tym komunizmu, na znak poszanowania sprawiedliwości historycznej i w imię pojednania;
14. apeluje do Komisji o dalsze prowadzenie programu upamiętnienia historycznego obejmującego wszystkie tragedie, a także o wspieranie projektów realizowanych w całej Europie, które odnoszą się do historii zbrodni totalitarnych, wspierają pamięć zbiorową i sprzyjają pojednaniu; ponownie podkreśla, że zbrodnie totalitarnego jugosłowiańskiego reżimu komunistycznego nie ograniczają się do Słowenii i że ofiary znajdują się we wszystkich byłych republikach i regionach autonomicznych Jugosławii;
15. apeluje o kompleksowe zbadanie archiwów jugosłowiańskich służb specjalnych, w szczególności KOS i UDBA;
16. podkreśla, że wszystkie reżimy totalitarne powinny zostać potępione, a ich symbole nie powinny być promowane;
17. wzywa Słowenię i inne państwa członkowskie do podejmowania starań na rzecz umacniania pamięci historycznej, wzajemnego zrozumienia i pojednania opartego na prawdzie oraz szacunku dla wszystkich ofiar reżimów totalitarnych;
18. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Komisji Europejskiej, Radzie Unii Europejskiej, rządowi i parlamentowi Słowenii oraz rządowi i parlamentom pozostałych państw członkowskich.